

22—27 november

Debatter m. m.

Onsdagen den 27 november		Sid.
Omorganisation av sjukgymnastutbildningen m. m.		5
Vidgat kulturellt samarbete med Finland		6
Statsbidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus		9
Ang. vattenvårdens organisation m. m.		11
Interpellationer:		
av herr Weiland om anslag till docenten A. Åslanders forskning på tandhälsans område		16
av herr Franzén ang. höjningen av taxorna för lågspänd elkraft		17

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 27 november		
Statsutskottets utlåtande nr 160, ang. omorganisation av sjukgymnastutbildningen m. m.		5
— nr 161, ang. tillskapande av en fond för kulturellt samarbete mellan Sverige och Finland		6
— nr 162, ang. utökning av studiebidraget till brevskestuderande		9
— nr 163, ang. anställande av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt m. m.		9
— nr 164, ang. statsbidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus		9
— nr 165, ang. ändrade regler för återkrav av statsbidrag för uppförande av sjukvårdsanläggning m. m.		11
— nr 166, ang. vattenvårdens organisation m. m.		11
Första lagutskottets utlåtande nr 37, ang. förslag till lag om utlämning för brott		16

Fredagen den 22 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogat läkarintyg anhålles vördsamt om ytterligare ledighet från riksdagsarbetet intill den 12 december 1957.

Säffle den 20 november 1957

Oscar Carlsson
Ledamot av första
kammaren

Ledamoten av riksdagens första kammare *Oscar Carlsson*, Säffle, har vårdats å härvarande lasarett 29 oktober—20 november 1957 för angina pectoris, utskrivs denna dag för vård i hemmet men är oförmögen att sin tjänst förrätta ytterligare tiden t. o. m. den 12 december 1957, vilket härmed intygas.

Säffle den 20 november 1957

Lars Dahlgren
Lasarettsläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Bergh*, *Ragnar*, m. fl. väckta motionen nr 560.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner: nr 561, av herr *Åkesson* m. fl.; och nr 562, av herr *Werner* m. fl.

Anmälades och bordlades en av herr *Aastrup* under sammanträdet till herr förste vice talmannen avlämnad, av honom m. fl. undertecknad motion, nr

563, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av en storflygplats.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av sjukgymnastutbildningen m. m.;

nr 161, i anledning av väckta motioner angående tillskapande av en fond att användas för kulturellt samarbete mellan Sverige och Finland;

nr 162, i anledning av väckt motion om utökning av studiebidraget till brevskoolestuderande;

nr 163, i anledning av väckt motion om utredning rörande anställande av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt eller inrättande av annan statlig revisorsorganisation att biträda vid visst förundersökningsarbete i brottmål;

nr 164, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till Riksföreningen mot reumatism som bidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus;

nr 165, i anledning av väckta motioner om viss ändring i gällande regler för återkrav i vissa fall av beviljade statsbidrag för uppförande eller inrättande av sjukvårdsanläggning; och

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vattenvårdens organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt

första lagutskottets utlåtande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utlämning för brott.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.03.

In fidem
G. H. Berggren

Tisdagen den 26 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 19 och den 20 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen för utrikesresa beviljades herr *De Geer* under tre veckor från och med den 24 i denna månad samt herr *Geijer* för tiden den 1—den 16 instundande december.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 374, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskaffande av kvarvarande obligatoriska elevavgifter vid universiteten m. fl. läroanstalter; och

nr 375, i anledning av väckta motioner om översyn av gällande bestämmelser angående statsbidrag till folktandvård.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Aastrup* m. fl. väckta motionen nr 563.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 160—166 samt första lagutskottets utlåtande nr 37.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 189, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 27 mars 1954 (nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto;

nr 190, dels angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna, dels ock med förslag till lag om ändring i utlänningslagen den 30 april 1954 (nr 193);

nr 191, med förslag till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.; samt

nr 192, om godkännande av handelsavtal mellan Sverige och Folkrepubliken Kina.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Herr talmannen meddelade, att höstsessionens sista arbetsplenum komme att hållas under den vecka, som började den 15 nästkommande december månad, och troligen komme att förläggas till tisdagen den 17 eller onsdagen den 18 december.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.04.

In fidem
G. H. Berggren

Onsdagen den 27 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 189, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 27 mars 1954 (nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 190, dels angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna, dels ock med förslag till lag om ändring i utlänningslagen den 30 april 1954 (nr 193); samt

nr 191, med förslag till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 192, om godkännande av handelsavtal mellan Sverige och Folkrepubliken Kina.

Ang. omorganisation av sjukgymnastutbildningen m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av sjukgymnastutbildningen m. m.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts proposition nr 160 framlagda förslag hade utskottet i förevarande utlåtande hemställt, att riksdagen måtte

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 15 mars 1957 föreslagna huvudsakliga grunder för omorganisation av sjukgymnastutbildningen m. m.;

b) godkänna av departementschefen i samma statsrådsprotokoll föreslagna förändringar i personalorganisationen m. m. vid universitetet i Lund, karolinska medicinkirurgiska institutet, karolinska sjukhuset samt gymnastiska centralinstitutet, att genomföras under budgetåren 1958/59 och 1959/60.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Sjukgymnastutbildningen i vårt land har länge varit otillfredsställande. Reformering av densamma har stött på ett segt och kompakt motstånd. Redan år 1859 föreslog en utredningskommitté, att sjukgymnastiken såsom medicinsk disciplin borde förläggas till medicinsk institution och inte till gymnastiska centralinstitutet. Men det dröjde ända till år 1935, innan det första steget på denna väg togs.

Vi står nu inför det andra steget mot en förbättrad utbildning — ytterligare en god bit mot målet, som dock ännu ej uppnåtts. Det är detta, som jag i dag framför allt vill understryka.

Utvecklingen inom läkekonsten har under senare årtionden gått snabbt. Vi har fått utvidgade möjligheter att hjälpa de sjuka, främst de akut sjuka. Men därigenom har också sjukdomspanorammat förskjutits. De utdragna, med våra nuvarande resurser mer svårpåverkbara sjukdomstillstånden har ökat i betydelse. Detta jämte andra faktorer har gjort, att vad vi kallar rehabilitering eller återställande av de sjukas och skadades arbetsförmåga kommit att få allt större betydelse inom sjukvården.

Inom denna rehabilitering spelar de fysikaliska behandlingsmetoderna, främst sjukgymnastiken, stor roll. Sjukvården har därför blivit alltmer beroende av läkarnas närmaste medhjälpare på detta sjukvårdsavsnitt, nämligen sjukgymnasterna, och en modern utbildning av dessa efter nya riktlinjer med tyngdpunkten lagd på dessa rehabilite-

ringssträvanden har blivit alltmer aktuell. Så har skett i andra länder och så bör ske i vårt land.

Därtill kommer en annan sak. Sjukgymnastutbildningen bör i vårt land, såsom skett i andra länder, inlemmas i sjuksköterskeutbildningen. Sjukgymnasterna bör utbildas på samma sätt som vissa specialsjuksköterskor, t. ex. barnmorskor och barnsjuksköterskor, för vilka specialutbildningen efter viss tids utbildning vid sjuksköterskeskolan förlägges till särskilda anstalter. Först därigenom får de en tillfredsställande praktisk sjukvårdutbildning; det är ju där det för närvarande brister så avsevärt, vilket också understrukits av utskottet. Även ur organisatorisk synpunkt skulle detta medföra betydande fördelar. Påståendet att sjukgymnasterna skulle behöva mer omfattande teoretisk förutbildning än sjuksköterskorna är ju att ställa verkligheten på huvudet. Sjuksköterskorna ställs i sin praktiska gärning inför betydligt svårare och ofta mycket mer akut uppkommande avvägningsproblem, där det stundom gäller liv och död på ett helt annat sätt och där den gedigna bakgrunden i utbildningen kan vara det avgörande. Det är blott bristen på utbildningsplatser för våra sjuksköterskor, som här ställer sig hindrande i vägen och tvingar oss att uppskjuta den rationella lösningen.

Vad jag med detta vill säga är, att här föreliggande förslag till reformerad sjukgymnastutbildning icke är helt tillfredsställande, men att det är ett gott steg framåt, varför det under föreliggande omständigheter bör kunna godtagas. Vi bör dock ha fullt klart för oss, att sjukvårdens utveckling kräver fortsatt betydande reformering på detta område och att fortsatt reformering av sjukgymnastutbildningen omedelbart bör övertänkas.

Jag har intet annat yrkande än bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Ang. vidgat kulturellt samarbete med Finland

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 161, i anledning av väckta motioner angående tillskapande av en fond att användas för kulturellt samarbete mellan Sverige och Finland.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlson* m. fl. (I: 127) och den andra inom andra kammaren av fru *Sandström* m. fl. (II: 122), hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning i fråga om möjligheterna för tillskapande av en fond att under i motionerna angivna förutsättningar användas för kulturellt samarbete mellan Sverige och Finland.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I:127 och II: 122, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

I motiveringen hade utskottet erinrat om sina vid 1954 och 1956 års riksdagar avgivna utlåtanden över väckta motioner i föreliggande ämne, varefter utskottet yttrat bland annat följande:

»I de nu föreliggande motionerna har tanken på att taga i anspråk en del av Finlands ränteskuld till Sverige för att tillskapa en fond för kulturellt samarbete mellan Sverige och Finland ånyo framförts. Åstadkommande på annat sätt av en fond för ändamålet har också ansetts kunna komma i fråga.

Utskottet är alltjämt av den uppfattningen att ett främjande av de kulturella förbindelserna mellan Sverige och Finland icke lämpligen bör ske genom att en del av avkastningen av Sveriges fordran på Finland tages i anspråk. Utskottet får erinra om att medel till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete finnas anvisade på riksstaten. För innevarande budgetår finnes sålunda under åttonde huvudtiteln uppfört ett anslag å 300 000 kronor för ändamålet. I staten för anslaget ha upptagits sammanlagt

Ang. vidgat kulturellt samarbete med Finland

100 000 kronor såsom bidrag till svenska Föreningen Norden för lektoratsverksamhet samt för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, abnormundervisningsväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland. Därjämte finnes i staten upptaget ett belopp av 98 400 kronor till Kungl. Maj:ts disposition. Vederbörande för eningar kunna sålunda hos Kungl. Maj:t göra framställning om bidrag till sin verksamhet från nämnda anslag.

För närvarande finnas vissa fonder för främjande av samarbetet mellan Danmark—Norge—Sverige, Danmark—Sverige, Sverige—Norge och Norge—Finland. Dessa fonder ha tillkommit i annan ordning än genom anslag av statsmedel. Det är enligt utskottets mening beklagligt att någon motsvarande fond icke finnes för främjande av det kulturella samarbetet mellan Sverige och Finland. Utskottet får emellertid erinra om att chefen för eklestastikdepartementet jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 9 juli 1957 tillkallat tre sakkunniga för att verkställa den av riksdagen begärda utredningen rörande användningen av den i Längmanska donationsmedlen ingående A-fonden. Såsom förut framhållits borde enligt vad i ovannämnda utlåtande 1956: 94 förutsatts frågan om användande av fondens avkastning till främjande av det kulturella samarbetet mellan Sverige och Finland under utredningsarbetet upptagas till närmare prövning. Med anledning av de nu föreliggande motionerna I: 127 och II: 122 vill utskottet understryka betydelsen av att genom utredningen klarhet snarast vinnes huruvida viss del av nämnda donationsmedel kan tagas i anspråk för det i motionerna angivna ändamålet. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet anfört.»

Herr GRYM (s):

Herr talman! Jag måste säga att jag inte alls är nöjd med statsutskottets skrivning med anledning av den motion, som utskottet här haft att behandla. Utskottet har erinrat om att Kungl. Maj:t

tillkallat tre sakkunniga för att verkställa den av riksdagen begärda utredningen rörande användningen av den i Längmanska donationsmedlen ingående A-fonden och att frågan om användandet av fondens avkastning till främjande av det kulturella samarbetet mellan Sverige och Finland under utredningsarbetet förutsatts böra upptagas till närmare prövning.

Det är denna passus i utskottets utlåtande som jag bestämt protesterar mot. I utlåtande nr 94 punkt 20 år 1956 anförde statsutskottet: »Jämväl utskottet finner en utredning av förevarande spørsmål väl motiverad. Utskottet är däremot icke berett att nu uttala sig till förmån för något visst ändamål, för vilket fonden framdeles kan komma att utnyttjas.» Utskottet fortsätter vidare: »Frågan härom torde få närmare prövas under utredningsarbetets gång, varvid tillbörligt beaktande bör skänkas de synpunkter som framlagts såväl av revisorerna och vederbörande remissmyndigheter som i nyssberörda motioner.» Av de motioner som utskottet skrivit om väcktes den ena inom första kammaren av herr Arrhén m. fl. (I: 15) och den andra inom andra kammaren av herr Ericsson i Näs m. fl. (II: 23). I motionerna hemställdes att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att Kungl. Maj:t ville låta utreda frågan om användande av den Längmanska A-fondens avkastning till främjande av det kulturella samarbetet mellan Sverige och Finland i enlighet med motionernas syfte samt, därest så visar sig möjligt, vidtaga åtgärder till förverkligande härav. Vidare väcktes två likalydande motioner, den ena inom första kammaren av mig m. fl. (I: 109) och den andra inom andra kammaren av herr Jansson i Kalix m. fl. (II: 103). Vi hemställde i dessa motioner att riksdagen måtte dels uttala, att den Längmanska A-fonden skall disponeras jämlikt andemeningen i testamentet och att förslag om ändrade användningsföreskrifter alltså skulle avvisas, dels hos Kungl. Maj:t hemställa om en utredning såvitt angår den närmare tolkningen

Ang. vidgat kulturellt samarbete med Finland

av testamentets bestämmelser om A-fondens utnyttjande för de ändamål, som ursprungligen avsetts, eller andra därmed jämförliga syften i Norrbottens län, beträffande tidpunkten för avkastningens ianspråktagande samt i fråga om sammansättningen av det organ, som skall besluta om medlens användning.

Enligt mitt sätt att se kan man med rätta säga, att statsutskottet genom denna sin skrivning gått händelserna i förväg. Statsutskottet borde ha avvaktat utredningens resultat, innan utskottet fattat en så pass bestämd ståndpunkt som skett.

Den 4 maj 1956 behandlade jag här i kammaren tämligen utförligt frågan om den Längmanska A-fondens användning, varför jag inte anser mig nu ha anledning att närmare gå in på detaljspörsmålen. Längman föreskrev bl. a. att A- eller grundfonden skulle få disponeras för olika näringspolitiska och sociala ändamål, med början i landets nordligaste delar. Med hänsyn till testamentets föreskrift att A-fonden skulle användas med början i landets nordligaste del, har man utgått från att den i praktiken är en fond för Norrbotten — det har t. o. m. gjorts gällande, att de sociala och näringspolitiska problemen i Tornedalen är sådana, att fonden skulle kunna kallas en Tornedalsfond, och under detta namn har den ibland även omnämnts i pressen. Avkastningen från Längmanska A-fonden kan vid en mycket försiktig beräkning fastställas till ungefär 400 000 kronor per år. Det är sålunda ingen obetydlig summa som en kapitalfattig landsända här skulle få disponera bl. a. för upprustning av ett mycket eftersatt näringsliv.

Jag har, herr talman, inte något yrkande, men jag vill på detta sätt sända en hälsning till herrar utredningsmän, överståthållare Hagander, riksdagsman Torsten Bengtson och professor Åke Holmbäck, att de måtte tillse, att Erik Johan Längmans yttersta vilja och testamente respekteras. Det finns synnerligen stora möjligheter att nu och framgent använda fondens avkastning i Norrbottens län i enlighet med vad donator

avsett. Jag vill också i detta sammanhang omnämna, att vid användningen av motsvarande fond i Finland inte alls ifrågasatts att ändra testamentsbestämmelserna.

Herr NÄSTRÖM (s):

Herr talman! Statsutskottet har behandlat denna sak med en ganska fyllig skrivning. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t så sent som den 9 juni 1957 tillkallat de sakkunniga, som herr Grym talade om. Jag har fullt förtroende för dessa sakkunniga. Det har vi också uttalat i utlåtandet: »Med anledning av de nu föreliggande motionerna I: 127 och II: 122 vill utskottet understryka betydelsen av att genom utredningen klarhet snarast vinnes huruvida viss del av nämnda donationsmedel kan tagas i anspråk för det i motionerna angivna ändamålet.» Statsutskottet har icke, som herr Grym säger, tagit någon definitiv ståndpunkt här, utan vi avvaktar utredningens resultat. Jag anser för min del, att något annat kan man inte göra i nuvarande läge.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! I likhet med herr Grym kan jag inte finna annat än att utskottets skrivning är av den arten att den nog bör föranleda en kommentar. Jag vill erinra om att när frågan om den Längmanska fonden behandlades i fjol i riksdagen var det närmast därför, att donationsbestämmelserna, på grund av den långa tid som har gått sedan donationsbrevet skrevs, inte kunde tillämpas fullt ut och därför att det fördenskull var nödvändigt att en permutation åstadkoms som med möjligt iakttagande av testators mening gjorde medlen användbara. Den första utdelningen skulle eljest kunna ske om några månader.

Vad som nu är värt att lägga märke till och som utskottet möjligen inte har observerat är att denne donator, som

Om statsbidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus

levde för ungefär hundra år sedan, hade samlat sin förmögenhet både i Sverige och i Finland, och när han donerade sin kvarlåtenskap på sätt som skedde, gjorde han en uppdelning i flera fonder och tillgodosåg därvid både de svenska avkomsttagarna och de finska. Därför finns det på den finska sidan fonder parallella med de svenska. Det skulle fördenskull enligt min mening icke vara i överensstämmelse med donators vilja, om man nu åstadkom en clearing. Man får väl på det sättet respektera donators vilja att man ser till, att det som han avsåg skulle komma den svenska befolkningen till godo också tillfaller denna och att det som han avsåg skulle komma den finska befolkningen till godo även tillfaller den. När man nu, på det sätt som utskottet gör, tänker sig möjligheten av en överflyttning delvis, kan jag inte tolka det på annat sätt än att det skulle innebära våld mot donators önskan.

Följaktligen drar jag den slutsatsen att när man, såsom utskottet skriver, förutsätter att den utredning, som det har talats om, skall utröna huruvida viss del av nämnda donationsmedel kan tas i anspråk för det i motionen avsedda syftet, d. v. s. för att främja de kulturella förbindelserna mellan Sverige och Finland, måste denna utredning, såvitt jag begriper, med hänsyn till den uppdelning av kvarlåtenskapen som Längman gjorde, finna att detta icke låter sig göra.

Jag anser att det hade varit värdefullt, om man inom statsutskottet hade närmare satt sig in i vad donator menade. Då hade nog motionen kunnat besvaras på ett annat sätt än utskottet gjort.

Jag har, herr talman, inte heller något yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 162, i anledning av väckt motion om utökning av studiebidraget till brevskelestuderande; och

nr 163, i anledning av väckt motion om utredning rörande anställande av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt eller inrättande av annan statlig revisorsorganisation att biträda vid visst förundersökningsarbete i brottmål.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om statsbidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 164, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till Riksföreningen mot reumatism som bidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Edström* m. fl. (I: 40) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer* m. fl. (II: 31), hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta om ett statsbidrag om 20 000 kronor till Riksföreningen mot reumatism som bidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus under budgetåret 1957/58.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 40 och II: 31 icke måtte av riksdagen bifallas.

Herr **EDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Jag vill med hänsyn till patienternas intresse att få bättre hjälp från sjukförsäkringen med sina resor till Spenshults reumatikersjukhus beklaga, att statsutskottet icke ansett sig kunna bifalla motionen utan blott hänvisat till utredning i ärendet. Därigenom förskjutes hjälpen till patienterna ytterligare minst ett år.

Främst med anledning av medicinalstyrelsens och riksförsäkringsanstaltens remissvar vill jag understryka, att motionens syfte aldrig varit att hjälpa

Om statsbidrag till driften av Spenshults reumatikersjukhus

Spenshults reumatikersjukhus' huvudman, utan dess patienter, vilka för närvarande missgynnas beträffande sina reseersättningar genom den tolkning av sjukförsäkringslagens bestämmelser, som riksförsäkringsanstalten gjort. Staten för Spenshults reumatikersjukhus slutade förra året på en summa av 1 415 000 kronor. Den i motionen begärda summan 20 000 kronor har ur denna synpunkt mycket liten betydelse. Den avsågs blott att bli ett symboliskt statsbidrag. Riksförsäkringsanstalten meddelade nämligen i sitt cirkulär nr 39/1956 till de allmänna sjukhassorna, att enär Spenshults reumatikersjukhus, på grund av att det icke åtnjuter statsbidrag, ej enligt sjukförsäkringslagen kan betraktas som allmänt sjukhus, får sjukhassorna icke lämna bidrag till resa för intagning på sjukhuset som om det hade varit allmänt sjukhus. Av samma orsak får inte heller resebidrag för läkarkonsultation därstädes lämnas.

Spenshults reumatikersjukhus äges av staten och disponeras av Riksföreningen mot reumatism för eftervård av reumatiskt sjuka. Statsbidrag till ombyggnaden för sjukhusets nuvarande ändamål har erhållits med ett belopp av över en miljon kronor. Statligt driftbidrag utgår emellertid för närvarande icke till skillnad mot tidigare år, då sjukhuset tjänstgjorde som tuberkulosjukhus. I stället erhåller Riksföreningen mot reumatism driftbidrag från landstingen och de landstingsfria städerna. Enligt sjukförsäkringslagen 4 § får som allmänt sjukhus blott räknas sådan sjukvårdsinrättning, som tillhör staten eller till vars drift statsbidrag utgår. Spenshults reumatikersjukhus tillhör staten och borde därför juridiskt kunna godkännas som allmänt sjukhus. Därtill kommer, att det allmänna i form av bidrag från landsting och landstingsfria städer helt svarar för driften. De juridiska experterna inom riksförsäkringsanstalten anser emellertid, att lagens bestämmelser icke får tolkas så.

Hur skall man då få sjukhuset erkänt som allmänt sjukhus? Man måste antingen ändra sjukförsäkringslagens be-

stämmelser eller också ge bestämmelserna en sådan auktoritär tolkning, att sjukhuset, då det äges av staten, kan räknas som allmänt sjukhus enligt sjukförsäkringslagen. Vid förfrågan hos riksförsäkringsanstalten har emellertid den senare vägen icke ansetts vara framkomlig. Då återstår den förra vägen, som motionärerna begagnat sig av, nämligen att sjukhuset skulle erhålla ett symboliskt statsbidrag till driften. Men även den vägen avvisar riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstaltens påstående, att ett erkännande av sjukhuset som allmänt sjukhus likväl icke kan berättiga till resebidrag från sjukförsäkringen vid färd till sjukhuset, då de sjuka kan erhålla erforderlig vård på närmaste medicinska sjukhusavdelning, synes mig även böra påtalas. Reumatiskt sjuka, som söker vård i reumatikersjukhuset i Spenshult, är i detta avseende i samma predikament som tuberkulöst sjuka vilka söker vård vid ett kustsanatorium. I båda fallen kan man säga, att de sjuka teoretiskt kan erhålla vård på närmaste medicinska respektive kirurgiska sjukhusavdelning. Praktiskt är dock detta ogörligt. De sjuka tas icke in erforderlig tid på grund av den kända platsbristen. Det kan även diskuteras, om icke specialvården på specialsjukhuset oftast är mer effektiv. Enligt min uppfattning är det ett missgynnande av de reumatiskt sjuka att tolka sjukförsäkringslagens bestämmelser på sätt som sker.

De reumatiskt sjuka missgynnas för övrigt även på annat sätt av riksförsäkringsanstaltens bestämmelser. Sjukförsäkringslagen avser att ge fri medicin vid långvariga och svårartade sjukdomstillstånd. För många reumatiskt sjuka, främst dem som lider av kronisk ledgångsreumatism, föreligger sådant sjukdomstillstånd. Trots detta har det hittills varit ogörligt för dessa att få fri medicin på samma sätt som flertalet övriga långvarigt och svårartat sjuka.

De reumatiskt sjuka missgynnas av vårt samhälle på ett tredje sätt, nämligen därigenom att deras sjukvårdsfråga

fortfarande i så hög grad är olöst och att utbyggnaden av reumatikervården fortskrider så långsamt. Att döma av proposition nr 188 förefaller det, som om man till och med är benägen att ta ett steg tillbaka och upphäva ett redan av riksdagen fattat beslut att inrätta en ny specialavdelning för reumatiskt sjuka. Vi har all orsak att blicka på våra grannländer i väst och öst, där för närvarande reumatikervården utbygges snabbt och rationellt till hjälp för de lidande och till största gagn för samhället.

Jag hade väntat mig större förståelse i riksdagen för denna eftersatta socialgrupps lidanden och ekonomiska bekymmer, men det blir kanske tillfälle att återkomma.

I dagens situation nöjer jag mig med att uttrycka den förhoppningen, att den av statsutskottet rekommenderade utredningen måtte ske med positivt sinne och leda till att de reumatiskt sjuka blir mindre missgynnade.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 165, i anledning av väckta motioner om viss ändring i gällande regler för återkrav i vissa fall av beviljade statsbidrag för uppförande eller inrättande av sjukvårdsanläggning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. vattenvårdens organisation m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vattenvårdens organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen avlåten proposition, nr 49, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 28 december 1956, hemställt om riksdagens godkännande av ett i propositionen fram-

lagt förslag till omorganisation av administrationen på vattenvårdens område.

Enligt förevarande förslag skulle den 1 juli 1958 fiskeristyrelsens tillsynsavdelning och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens vatten- och avloppsbyrå överföras till byggnadsstyrelsen, som samtidigt skulle förordnas att vara statens vatteninspektion. Till styrelsen skulle knytas en rådgivande vattenvårdsnämnd, bestående av, förutom byggnadsstyrelsens chef som självskrivnen ordförande, åtta ledamöter representerande skilda, av vattenvården berörda intressen, nämligen vattenvård, hälsovård, naturskydds- och fritidsintressen, fiske, kommunerna, jordbruksnäringen och livsmedelsindustrin samt övrig industri. Cheferna för tillsyns- samt vatten- och avloppsbyråerna ävensom styrelsens stadsplanebyrå skulle beredas tillfälle deltaga i nämndens sammanträden. Förslaget innebar vidare, att distriktsingenjörsorganisationen för vatten och avlopp skulle samtidigt med omorganisationen av den centrala vattenvårdsadministrationen utbrytas ur väg- och vattenbyggnadsverkets lokala organisation och i stället underställas byggnadsstyrelsen. Ansvaret för den lokala vattenvården skulle åvila länsstyrelserna inom de olika länen och hälsovårdsnämnderna inom kommunerna.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* m. fl. (I: 397) och den andra inom andra kammaren av herrar *Levin* och *Hamrin* i Kalmar (II: 496), i vilka hemställdes, att riksdagen måtte besluta 1) att inrätta en helt fristående vattenvårdsmyndighet, vilken skulle bestå av både central- och lokalorganisation med den principiella utformning och utrustad med erforderliga resurser för de uppgifter som i motionerna angivits; 2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att vid uppgörande av förslag till nästkommande års budget särskild hänsyn måtte tagas till behovet för vetenskapli-

Ang. vattenvårdens organisation m. m.

ga institutioner, som sysslade med vattenforskning, av ökade anslag för verksamhet inom detta område;

dels en inom första kammaren av herr *Mannerskantz* väckt motion (I: 396), vari föreslagits, att riksdagen under uttalande av önskvärdheten av ytterlig restriktivitet vid inrättande av nya och utbyggnad av befintliga ämbetsverk måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förnyad noggrann prövning, huruvida icke tillsyns- och övervakningsuppgifterna skulle kunna lösas genom en mindre kostsam utbyggnad av den centrala vattenvårdsförvaltningen än den i propositionen föreslagna;

dels ock en inom första kammaren av herr *Huss* m. fl. väckt motion (I: 398), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 49 angående vattenvårdens organisation; att riksdagen måtte fatta principbeslut av innebörd, att vattenvårdens centrala organisation skulle utgöras av ett självständigt ämbetsverk och att chefen för ifrågakvarande ämbetsverk skulle vara självskriven ordförande i vattenvårdsnämnden; samt att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att nytt förslag till vattenvårdens organisation i överensstämmelse med i motionen angivna riktlinjer måtte föreläggas 1958 års riksdag att gälla från den 1 juli 1958 eller, om detta av praktiska skäl icke låte sig göra, snarast möjligt efter denna tidpunkt.

Utskottet hade i det nu ifrågakvarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till motionen I: 398, såvitt nu vore i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag till omorganisation av administrationen på vattenvårdens område;

II. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

III. att motionerna I: 397 och II: 496 samt I: 398, i vad de avsåge inrättande av en fristående vattenvårdsmyndighet, icke måtte av riksdagen bifallas;

IV. att motionerna I: 397 och II: 496, i vad de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

V. att motionen I: 398, i vad den avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VI. att motionen I: 396 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I motiveringen hade utskottet anfört bland annat:

»Utskottet, som sålunda ej funnit sig kunna godtaga Kungl. Maj:ts förslag till lösning av organisationsfrågan, är emellertid inte heller berett att tillstyrka inrättandet av, såsom i förberörda motioner föreslagits, ett fristående ämbetsverk för vattenvårdsfrågornas handläggning. I stället bör enligt utskottets mening nuvarande organisationsform t. v. i stort sett bibehållas, det vill säga med vatten- och avloppsbyrån samt distriktsingenjörorganisationen förlagda till väg- och vattenbyggnadsverket och tillsynsavdelningen till fiskeristyrelsen. Detta förutsätter dock att en effektiv samordning av de nuvarande organisationsenheternas verksamhet kommer till stånd. Enklast synes detta kunna ske genom att vattenvårdsnämnden gives en samordnande funktion och i detta syfte erhåller vidgade befogenheter, varjämte en ändrad placering och sammansättning av nämnden bör komma till stånd, därest så visar sig erforderligt eller lämpligt. En fortsatt utbyggnad av distriktsingenjörorganisationen samt en successiv upprustning av tillsynsavdelningens resurser såväl i fråga om personal som i övrigt inom den av vattenvårdskommittén angivna ramen synes dessutom önskvärd. Utskottet, som förutsätter att förslag härtill om möjligt framlägges redan i nästkommande års statsverksproposition, vill även erinra om behovet av ökad limnologisk personal samt förbättrade lokalutrymmen för tillsynsavdelningens del. I avvaktan på en mera definitiv lösning av organisationsfrågan synes slutligen vattenvårdsorganets arbetsuppgifter, befogenheter och samarbetsformer med övriga myndigheter böra närmare klarläggas även-

som frågan om samordning och intensifiering av forsknings- och undersökningsuppgifterna på vattenvårdsområdet. I sistnämnda hänseende synes bl. a. den av Ingeniörsvetenskapsakademien nyligen framlagda utredningen rörande forskningsbehoven på detta område böra skänkas vederbörligt beaktande. Någon särskild framställning från riksdagens sida i ämnet, såsom motionsledes föreslagits, anser utskottet dock icke erforderlig.»

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Anledningen till att jag har begärt ordet i detta ärende är att jag här har avgivit en motion, och sedan har statsutskottet tagit sig det orådet före att avstyrka den. Det är förvånansvärt.

För det första sammanfaller faktiskt motionen till sitt innehåll och syfte med det resultat som statsutskottet senare har kommit till. Statsutskottet avstyrker nämligen Kungl. Maj:ts proposition och vill inte att det skall vidtas så omfattande åtgärder som Kungl. Maj:t föreslår, d. v. s. överförande till byggnadsstyrelsen av de organ, som nu på olika håll har tillsyn över vattenvården i landet. Byggnadsstyrelsen har förklarat, att om den skall ha hand om detta, måste den ha förstärkning av sin administrativa apparat, och bland annat vill den ha en överdirektör som skall handha dessa ärenden. Styrelsen säger till och med att den inte kan bära ansvaret för sin uppgift, om den inte får detta. Det har, förmodar jag, bl. a. varit detta som avskräckt statsutskottet från att gå med på Kungl. Maj:ts förslag.

Eftersom min motion också innebär ett avstyrkande av propositionen, hade utskottet inte bort avstyrka motionen. Jag har endast velat att riksdagens utlåtande skulle utformas på det sättet, att riksdagen skulle under uttalande av önskvärdheten av restriktivitet vid inrättande av nya och utbyggande av befintliga ämbetsverk i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förnyad noggrann prövning, huruvida icke tillsyns- och övervakningsuppgifterna skulle kunna

lösas genom en mindre kostsam utbyggnad av den centrala vattenvårdsförvaltningen än den i propositionen föreslagna. Detta överensstämmer i vissa avseenden med vad utskottet skrivit. Att jag ändå inte helt kan instämma i statsutskottets uttalande beror på vad utskottet skriver på s. 15. Sedan utskottet där uttalat att det inte vill vara med om en utbyggnad enligt propositionens förslag skriver utskottet: »En fortsatt utbyggnad av distriktsingenjörsorganisationen samt en successiv upprustning av tillsynsavdelningens resurser såväl i fråga om personal som i övrigt inom den av vattenvårdskommittén angivna ramen synes dessutom önskvärd.»

Detta är jag inte säker på, herr talman. När vattenvårdskommittén tillsattes för många år sedan, hade utan tveivel ganska mycket i onödan försumrats i fråga om att inte vattendragen blev förorenade genom avlopp från tätorterna, men det har ju faktiskt skett rätt mycket sedan dess. Man har t. ex. sålunda överallt i landet blivit mera medveten och observant på detta område. Man har mer och mer börjat att såväl planlägga och förbereda som också att genomföra åtgärder. Problemet har väl härvidlag gällt att få fram ordentliga reningsverk, och sådana byggs det ju rätt många per år. Jag tror inte att man behöver ha någon som driver på kommunerna att bygga reningsverk och att över huvud taget vidtaga anordningar för att vattendragen skall undgå nedsmutsning.

Även om det funnes myndigheter som piskade på kommunerna, vilket jag, såsom jag nyss sade, inte anser behövas, skulle det inte få någon effekt, ty vad som hindrar kommunerna från att vidtaga åtgärder i snabbare takt än nu sker är för det första den omständigheten, att kommunerna inte alltid får byggnadstillstånd för sådana anläggningar. I det avseendet utövar Kungl. Maj:t genom byggnadsberedningen och arbetsmarknadsmyndigheterna en återhållande verkan. Jag förmodar att det är många reningsverk, som därigenom ännu icke har kommit till stånd. För det and-

Ang. vattenvårdens organisation m. m.

ra lägger läget på penningmarknaden hinder i vägen för en utbyggnad. Efter som reningsanläggningarna hittills har varit ganska dyra, har kommunerna ofast fått lov att åtminstone delvis finansiera dem med lån, och därvidlag vet vi, hur det ligger till. Det är inte alltid möjligt att få detta ordnat. Även om vi hade många och nitiska myndigheter, skulle utbyggnaden ändå inte kunna ske snabbare. Man måste också ta hänsyn till anspråken på alla möjliga andra områden. Vi kan inte leva bara för att bedriva vattenvård i landet. Det finns också annat som måste göras.

Dessa skäl gör, herr talman, att jag inte anser det vara riktigt att här uppmana Kungl. Maj:t att bygga ut de organisationer, som skall vara tillsyns- och övervakningsmyndigheter på detta område. Det är knappast erforderligt att bygga ut dem. Varje gång man anser att det är nödvändigt att öka ut den administrativa apparaten finns det den största anledning att noga se sig för. Just därigenom, att man inte har gjort det, har det gått som det har gjort; vår administrationsapparat har vuxit, så att den är alldeles för stor för ett så litet land som vårt. Det är därför jag anser att det är riktigt att höja en varnande röst varje gång det är fråga om att öka ut vår administrativa apparat.

Jag tror att det mest önskvärda på detta område är att intresse ägnas åt att konstruera goda reningsverk av en helt annan dyrhetsklass än dem som hittills har byggts i Sverige. Det har byggts billigare och bra reningsverk i en del andra länder. Jag vet att några kommuner i Danmark faktiskt har funnit typer av åtminstone smärre reningsverk, som endast kostar en bråkdel av vad som i Sverige tillstyrks av distriktsingenjörer och andra. Jag tror att man bör ägna den punkten mer intresse och uppmärksamhet. Men det behöver inte göras och kommer kanske inte heller att göras av myndighetspersoner, utan görs bäst av privata ingenjörbyråer och konstruktörer. Efter vad jag vet, arbetar man också för närvarande på att få fram sådana billigare reningsverk. Detta

är egentligen det viktigaste. Sedan behövs det inte så mycket övervakning och påverkan på kommunerna, som väl i allmänhet har självbevarelsedrift, så att de strävar efter att ordna så, att trakten inte blir fördärvad av dessa avlopp.

Jag instämmer i utskottets hemställan om avslag på propositionen, men då jag inte helt är överens med utskottet i dess skrivning, vill jag för min del yrka bifall till den motion, som jag har väckt och vars kläm lyder: »Att riksdagen under uttalande av önskvärdheten av ytterlig restriktivitet vid inrättandet av nya och utbyggandet av befintliga ämbetsverk måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förnyad noggrann prövning, huruvida icke tillsyns- och övervakningsuppgifterna skulle kunna lösas genom en mindre kostsam utbyggnad av den centrala vattenvårdsförvaltningen.»

Herr ANDERSSON, KARL, (s):

Herr talman! Statsutskottet har, som framgår av utlåtandet, inte kunnat biträda vare sig Kungl. Maj:ts proposition eller de tre i ämnet väckta motionerna i annan mån än att utskottet i anledning av motionerna har föreslagit, att Kungl. Maj:ts proposition måtte avslås. Sedan har utskottet hemställt om skrivelse för att delge Kungl. Maj:t vad utskottet har anfört.

Motionärerna har i sina motioner anfört olika synpunkter. En motionär har föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t om ett nytt ämbetsverk. En annan motionär, herr Mannerskantz, har yrkat skrivelse till Kungl. Maj:t, vari skulle framhållas önskvärdheten av återhållsamhet och restriktivitet när det gäller att inrätta ett sådant ämbetsverk. Utskottet har emellertid genom att gå en medelväg försökt tillmötesgå samtliga motionärer och föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t i anledning av vad utskottet anfört.

Det är givetvis tråkigt, att motionären inte helt och hållet fått sina synpunkter beaktade, men utskottet har prövat såväl propositionen som motionerna och funnit, att tiden nu inte var

lämplig att taga ställning vare sig till det provisorium, som Kungl. Maj:t har föreslagit i sin proposition, eller till ett nytt ämbetsverk. Utskottet kunde så mycket mindre föreslå ett nytt ämbetsverk som — om beslutet skulle träda i kraft den 1 juli 1958 — det också måste upprättas ett kostnadsförslag. Vidare måste man ha lokal att ställa till förfogande för ett sådant ämbetsverk. Detta har inte varit möjligt. Utskottet vill därför, att den nuvarande ordningen skall fortsätta att gälla men att en förstärkning sker genom ett ökat samarbete. Dessutom förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna viktiga fråga.

Vi har i utskottet hört alla de sakkunniga på detta område, och vi har inte fått något stöd för en sådan organisation, som propositionen föreslagit. Det enda undantaget skulle möjligen vara byggnadsstyrelsen, men det var under förutsättning att byggnadsstyrelsen fick förstärkning av sin personal, och byggnadsstyrelsen har förklarat, att den varken har eller kan skaffa lokaler för ändamålet. Det är nämligen så, att den nuvarande vatten- och avloppsbyrån ligger under väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Skulle den överflyttas till byggnadsstyrelsen, behöver väg- och vattenbyggnadsstyrelsen dessa lokaler. Tillsynsmyndigheten ligger hos fiskeristyrelsen i Göteborg för närvarande. Skulle den överflyttas till byggnadsstyrelsen, finns det inte heller lokaler här för.

Av praktiska skäl kan man således inte lösa frågan för närvarande, och då har utskottet funnit det lämpligast, att man avvaktar. Med den skrivning, som utskottet har gjort, bör också motionärerna vara ganska väl tillfredsställda. Vi har som sagt inte velat förorda vare sig det ena eller det andra. Vi har gått en medelväg och sagt, att frågan nog tills vidare bör anstå men att Kungl. Maj:t bör ha sin uppmärksamhet riktad på frågan. Utredningen angående vattenvården är heller inte helt fullföljd och avslutad ännu, vilket den bör vara, innan definitiv ställning toges i riksdagen.

Ang. vattenvårdens organisation m. m.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr HUSS (fp):

Herr talman! Trots att i den av mig m. fl. väckta motionen har yrkats på en fristående vattenvårdsorganisation, tror jag att statsutskottets ståndpunkt är den riktiga. Det är nämligen knappast möjligt att med den utredning, som nu föreligger, i en hast tillskapa ett nytt organ.

Statsutskottet tänker sig ju den utvecklingen, att vi så småningom skall få fram en förbättrad tillsyn och även en ökad kompetens hos vattenvårdsnämnden. Herr Mannersskantz har mot detta invänt att svårigheterna icke gäller tillsynen utan möjligheterna att tillskapa reningsverk. Jag kan inte helt dela den uppfattningen. Även om svårigheterna att bygga nya reningsverk för närvarande är betydande, finns det ju någonting som heter tillsyn av driften av reningsverk.

På det området har vi dels distriktsingenjörerna i länen, dels förste provinsialläkarna och dels hälsovårdsnämnderna inkopplade. Förste provinsialläkarna har ofantligt många andra arbetsuppgifter, och distriktsingenjörer har vi ännu inte i samtliga län, om jag minns rätt. Av hälsovårdsnämnderna, åtminstone på landsbygden, kan man inte förvänta, att de skall kunna utöva en fullt tillräcklig tillsyn över avloppsvattnets beskaffenhet. Följaktligen föreligger det otvivelaktigt — jag delar i egenkap av hälsovårdsman den uppfattningen — ett betydande behov av förbättrad tillsyn.

Eftersom frågan ännu inte kan anses slutgiltigt mogen för sin lösning, tror jag alltså att det är klokt att man här vilar på hanen, går försiktigt fram och låter frågan så småningom klarna om hur det bör bli i framtiden. Jag vill med hänsyn till detta yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet yrkats dels att vad utskot-

Interpellation om anslag till docenten A. Åslanders forskning på tandhälsans område
 tet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Mannerskantz*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som föranleddes av bifall till motionen I: 396.

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utlämning för brott, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Interpellation om anslag till docenten A. Åslanders forskning på tandhälsans område

Herr WEILAND (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! De åtgärder som från olika håll vidtagits för att hos vårt folk åstadkomma bättre tandhälsa är värda allt erkännande, och detta gäller i alldeles särskilt hög grad det intresse som under den senaste tiden visats av medicinalstyrelsen för den förebyggande tandvården. Och att detta är en högst angelägen fråga tror jag alla är överens om. Det gäller här en av våra mest förhärjande folksjukdomar. Mer än 99 procent av landets alla skolbarn lär vara angripna av tandröta, och någon nämnvärd minskning är knappast märkbar trots olika åtgärder som under senare år vidtagits för att förbättra förhållandena på detta område. Det beräknas kosta landet närmare 300 miljoner kronor årligen att ge folket en någorlunda hygglig tandvård. För att tandhälsan skall kunna förbättras i önskvärd omfattning fordras enligt medicinalstyrelsens mening i första hand en radikalt ändrad inställning hos svenska folket till frågan om sötsakskonsumtionen, och hit räknas i detta sammanhang även vissa konditorivaror samt inte minst s. k. halstabletter av olika slag. Allmänheten måste väckas till bättre insikt om den per-

sonliga munhygienens betydelse, framhåller medicinalstyrelsen bland annat i ett till olika sammanslutningar utsänt cirkulär. Även om också andra moment kan vara av betydelse i kariessjukdomarnas orsakskedja är det enligt cirkuläret framför allt de båda här förut nämnda momenten som en systematisk och intensiv upplysningsverksamhet bör ta sikte på, och den bör riktas till hela svenska folket och främst barnen. Verksamheten får inte heller bli någon engångsföreteelse, framhålles det vidare, utan bedrivs kontinuerligt och på lång sikt. Allt detta är gott och väl, men behövs det inte därutöver personer som tar sikte på att genom en intensiv forskning på detta område få utrönt om det icke fattas något i den nu allmänt gängse kosten som kanske i nästan lika hög grad är orsaken till att tandrötan fått en sådan fruktansvärd utbredning som den nu har, och bör inte varje enskild ansträngning som göres i sådant syfte uppmuntras och understödjas? Erfarenheten visar ju att många av de upptäckter, som gjorts till mänsklighetens gagn på olika områden, utförts av enskilda personer med ett brinnande intresse för någon speciell sak.

I slutet av maj månad innevarande år ingavs till Konungen en anhållan av docenten vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm Alfr. Åslander om erhållande av ett statsanslag till fullföljande av den forskning han icke utan framgång bedrivit på hithörande område under flera år. Med anledning härav anhåller undertecknad om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande fråga:

Kan herr statsrådet lämna besked om huruvida docenten Åslander kan påräkna att erhålla det begärda anslaget för forskning på tandhälsans område och när kan besked härom lämnas till den sökande?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Interpellation ang. höjningen av taxorna för lågspänd elkraft

Ordet lämnades härefter på begäran till herr FRANZEN (cp), som anförde:

Herr talman! Vattenfallsstyrelsen har beslutat en kraftig höjning av taxorna för leverans av lågspänd elkraft från statens vattenfallsverk från och med nästkommande debiteringsperiod. Såväl grundavgifter som energiavgifter har höjts med inte mindre än cirka 20 procent. Vissa enskilda kraftdistributörer har redan föranställt om motsvarande höjningar. Man måste givetvis räkna med att vattenfallsstyrelsens prishöjningsbeslut kommer att bli normgivande för all elkraftsdistribution till landsbygden och dess samhällen.

Beslutet har motiverats med ökade produktions- och distributionskostnader. Det kan medges att en viss ökning av eltaxorna med hänsyn härtill synes förklarlig. Elkraftutredningen förutsåg ju också, att taxehöjning i viss utsträckning skulle bli nödvändig. Men den nu beslutade prishöjningen har blivit betydligt kraftigare än man haft anledning att räkna med. Då energiskatten utgår med 5 procent av totalpriset, innebär beslutet även en höjning av denna skatt med cirka 20 procent, som alltså på detta sätt genomförs utan riksdagens hörande.

Det är av allra största betydelse för landsbygdens befolkning och näringsliv, att elkraft kan tillhandahållas till ett rimligt pris. Med hänsyn härtill har samhället sedan länge aktivt medverkat till främjande av landsbygdselektrifieringen. Den nu beslutade prishöjningen på cirka 20 procent innebär emellertid avsevärda kostnadsförändringar i synnerhet för företag och hushåll på landsbygden och i landsbygdssamhällena. Småindustrier, verkstäder och serviceanläggningar baserar i regel sin drift i huvudsak på elkraften. Jordbruket har blivit alltmer beroende av den elektriska energien. Då jordbruket för sin produktion är bundet av det treåriga prisavtalet, kan det inte få någon kompensation för de fördyrande produktionskostnader, som eltaxehöjningen medför.

Till jämförelse kan nämnas, att eltaxorna i Danmark i dagarna sänkts.

Innehavare av elektrisk starkströmsanläggning är för åstadkommande av skälig prissättning skyldig att underkasta sig reglering av priset för strömmens tillhandahållande. Enligt beslut, som riksdagen fattat i år, skall sådan reglering omfatta såväl priset som övriga villkor för strömmens tillhandahållande. Enligt de nya bestämmelserna, som träder i kraft den 1 januari 1958, skall jämväl taxor och villkor, som fastställts av statlig eller kommunal myndighet, vara underkastade prövning av statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström. De statliga taxorna är alltså inte nu vid vattenfallsstyrelsens beslut underkastade prövning av prisregleringsnämnden, men de kan givetvis prövas hos Kungl. Maj:t i annan ordning.

På hemställen av elkraftutredningen framlade en av Svenska elverksföreningen tillsatt tariffkommitté, sammansatt av representanter för vattenfallsstyrelsen, ett antal privata kraftföretag samt konsulterande ingenjörer, år 1955 ett förslag till reviderade tariffer, varvid även prisregleringen behandlades. Det förutsattes i förslaget, att prisreglering av standardtarifferna skulle ske vid allmänt ändrad prisnivå. Man framhöll emellertid, att när konsumentprisindex passerade vissa angivna gränsvärden, skulle prisändring ske först när index varaktigt över- eller understigit ifrågasvarande gränsvärde. De i förslaget angivna priserna baserades på råkraftkostnader enligt vattenfallsstyrelsens engrostaxor av år 1955. Innan dessa slagit igenom i större omfattning, borde enligt tariffkommittén vid tillämpningen räknas med ett värde på konsumentprisindex, som ligger 5 å 10 enheter under det verkliga. Sker på grund av förändring av penningvärdet eller av annan orsak sådan förändring av kostnaderna, att allmän prisreglering av tarifferna blir erforderlig, så bör, framhöll kommittén, sådan prisreglering ske enhetligt efter rekommendation av Elverksföreningen enligt de av kommittén angivna grunderna.

Den prishöjning på cirka 20 procent,

Interpellation ang. höjningen av taxorna för lågspänd elkraft

som nu beslutats, synes mig inte vara i överensstämmelse med det förslag, som Svenska elverksföreningens tariffkommitté framlade 1955. Det förutsattes i nämnda förslag, att energiavgiften vid ett konsumentprisindex av 146—165 skulle höjas till 10 öre per kilowattimme. Men vattenfallsstyrelsen har beslutat höja detta pris till 11 öre per kilowattimme. Enligt tariffkommitténs förslag skulle prisändring ske först när index varaktigt över- eller understigit angivet gränsvärde. Det ifrågavarande gränsvärdet, indextalet 146, uppnåddes i juli månad i år. Men i augusti sjönk index till 145, varefter under september och oktober höjning skett till 146 resp. 147. Vattenfallsstyrelsen synes ha haft mera bråttom med prishöjningen än vad tariffkommittén förutsatte. Det kan vidare framhållas, att råkraftkostnaderna enligt vattenfallsstyrelsens engrostaxor av år 1955 ännu inte helt slagit igenom. Man borde då enligt tariffkommitténs förslag räkna med ett värde på konsumentprisindex, som ligger under det verkliga.

Det kan starkt ifrågasättas, om den prishöjning, som nu beslutats av vattenfallsstyrelsen och enskilda kraftdistributörer, verkligen motsvarar en för konsumenterna skäligen prissättning. Det synes mig därför angeläget, att Kungl. Maj:t snarast genom prisregleringsnämnden eller på annat sätt upptar den

na fråga till prövning i syfte att om möjligt uppnå lägre elpriser för konsumenterna.

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande frågor:

Har herr statsrådet uppmärksammat vattenfallsstyrelsens och enskilda kraftdistributörers beslut om höjning av taxorna för leverans av lågspänd elkraft med cirka 20 procent?

Är herr statsrådet i så fall beredd att medverka till en reglering av ifrågavarande eltaxor i syfte att uppnå lägre priser för konsumenterna?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmälades och bordlades en av herr *Ohlon* under sammanträdet till herr talmannen avlämnad motion, nr 564, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en medicinsk högskola i Umeå.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.59.

In fidem
G. H. Berggren